

Коренюк А.А., аспірант Національної академії внутрішніх справ, старший інспектор відділу соціально-виховної та психологічної роботи Інституту кримінально-виконавчої служби

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРОБАЦІЇ ЯК СИСТЕМИ ЗАСОБІВ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

Однією із найактуальніших проблем нашого суспільства у всі часи була і залишається злочинність. Історія існування злочинів триває стільки ж як і історія людства. Питання охорони суспільства є одним із першочергових завдань кожної країни, боротьба зі злочинністю - пріоритетним напрямом кримінальної політики кожної правової держави. При цьому, велика увага завжди приділялася злочинності неповнолітніх, оскільки саме ця категорія осіб найчастіше вчиняє повторні злочини [2, с. 142]. Відомі суспільству засоби профілактики злочинності не могли вирішити усі існуючі проблеми пов'язані із рецидивною злочинністю неповнолітніх, тому виникла потреба у розробці та застосуванні нових та ефективних психолого-педагогічних, соціально-економічних і правових заходів з метою зниження рівня злочинності.

Історія впровадження цих засобів бере свій початок з 1820-го року в Англії, де вперше суди починають

використовувати виключно формальні покарання для неповнолітніх з передачею їх на поруки ГЗІ. Метою такого покарання було виправлення неповнолітнього злочинця та попередження вчинення повторного злочину шляхом застосування виховних методів роботи.

Вперше даний термін було запроваджено американським філантропом Джоном Огастесом, ім'я якого пов'язують із зародженням американської служби пробації [3]. У США дана робота проводилася переважно з правопорушниками, які вчиняли злочини через зловживання алкоголем та набула неабиякого успіху. Саме в Америці у штаті Масачусетс було прийнято перший закон про службу пробації для неповнолітніх, який у подальшому було ухвалено і в інших штатах. Прийняття даних нормативно-правових актів суттєво вплинуло на американську систему кримінальної юстиції та відіграло важливу роль у виникненні та розвитку сучасної концепції пробації.

Діяльність щодо запобігання злочинності в Англії та США хоч і проводилася за окремими механізмами, але вже у перші роки мала свої позитивні результати. Офіційні документи свідчать, що у США із 1100 злочинців не виконав своїх зобов'язань перед поручителем і судом тільки один правопорушник, а в Англії із 483 злочинців повторно постали перед судом лише 78 неповнолітніх [2].

Важливим етапом у формуванні пробації, стало офіційне впровадження у судах посад офіцерів пробації, які призначалися із числа поліцейських та виконували функцію нагляду за правопорушником виключно у цивільному одязі. До цього дану роботу виконували переважно волонтери та місіонери. А неабияким кроком наближення до сучасної концепції пробації стало нормативно-правове закріплення агенцій та інституцій даної діяльності із прийняттям таких законів, як: «Про службу пробації для неповнолітніх» (США, 1878), «Про пробацію злочинців, які вперше вчинили злочин» (Англія, 1886), «Про пробацію злочинців» (Англія, 1907), «Про кримінальну юстицію» (Англія, 1948), «Про кримінальну юстицію» (Англія, 1991).

На нашу думку, зміст закону «Про пробацію злочинців», прийнятого у 1886 році, може служити взірцем навіть для сучасних країн, які знаходяться на етапі впровадження системи

засобів ювенальної юстиції. Багато положень даного закону ми маємо змогу спостерігати у Європейських правилах пробації, які є основоположним стандартом діяльності служб пробації. Із прийняттям даного правового акту стає остаточно зрозуміло, що пробація розглядається не тільки, як альтернатива позбавленню волі, а й як система заходів боротьби зі злочинності взагалі та правопорушеннями неповнолітніх зокрем.

Ще одним і важливим періодом, який вплинув на систему засобів пробації стає час жорсткого та чітко окресленого підходу до покарань в громаді. Відбувається заміна таких загально визначених термінів, як: ордер пробації на вирок до реабілітації в громаді, вирок до громадських робіт на вирок до покарання у громаді, комбінований вирок на вирок до покарання та реабілітації в громаді. Цікавим є той факт, що у цей період пропонувалася змінити назву «пробація» на: служба суспільного захисту, служба виконання покарань в громаді, служба зниження ризику правопорушень. Але належної підтримки дані пропозиції не отримали і назва залишилася незмінною [2].

Отже, процес становлення та розвитку пробації був довготривалим та закінчився прийняттям нормативно-правових актів, які поклали основу сучасної концепції пробації. Саме до неповнолітніх вперше було застосовано практику формальних покарань, яка полягала у взятті на поруки та перевихованні неповнолітнього злочинця. Така практика здійснювалася волонтерами та місіонерами, а згодом відбулося офіційне введення посад офіцерів пробації у судах. А з часом і створення Національної асоціації офіцерів пробації, які розробили перші методичні рекомендації пробації. Хоч погляди на функції служб пробації трансформувалися в процесі розвитку даної системи, але головною її метою була і залишається боротьба зі злочинністю, у тому числі і злочинністю неповнолітніх. Адже при правильній профілактичній роботі, яка складатиметься із сукупності виховних, індивідуальних, соціальних та психологічних заходів, з даною категорією осіб, є великі шанси уникнення вчинення ними повторних злочинів у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Мозгова В. А. Поняття та особливості злочинності неповнолітніх / В. А. Мозгова // Юридичний вісник. - 2014. - №2 (31). - С. 142-147.
2. Служба пробації: концепція, засади діяльності, організаційна структура (сайт Д. Ягунова) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dmytro-yagunov.at.ua/publ/1-1-0-2>.
3. Пробація в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://proba1.iop.a1.ua/ip^ex/Ы181_e_'^0-27/

Пилипишак О.Л., слухач магістратури Інституту кримінально-виконавчої служби; Науковий керівник: *Тимошенко Ю.П.*, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту кримінально-виконавчої служби, кандидат юридичних наук, доцент

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИДАЧІ ОСОБИ (ЕКСТРАДИЦІЙНИЙ АРЕШТ)

Уперше термін «екстрадиція» (франц. *>extradition* - латів. *>ex* з, поза + *>traditio* передача) ввійшов у обіг завдяки Франції, де було офіційно вжито в декреті від 19 лютого 1791 року, яким регламентувалися окремі процедури видачі осіб. Екстрадиція - передача підозрюваних, обвинувачених чи підсудних осіб державою, на території якої вони перебувають, іншій державі (на її вимогу) для притягнення їх до кримінальної відповідальності та покарання.

Як зазначала С.С. Нестеренко, зростання злочинності в сучасному світі вимагає вжиття різноманітних засобів боротьби з нею. Внаслідок чого держави вимушені об'єднувати свої зусилля у протидії злочинним проявам. Екстрадиція виступає одним із важливих та ефективних правових інструментів у боротьбі зі злочинністю на міжнародному рівні [1].